

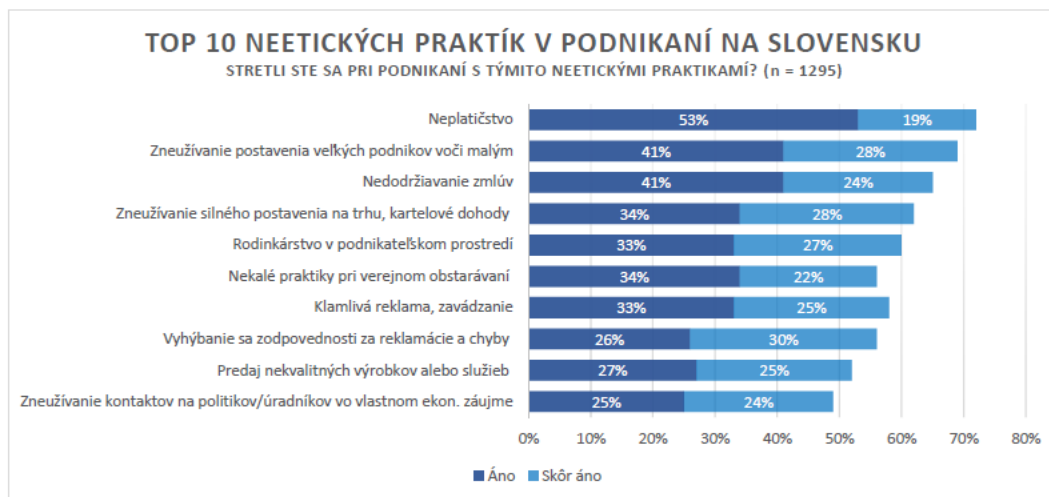
Tlačová správa: Etika v slovenskom podnikateľskom prostredí

Etika vnáša do podnikania a ekonomického života pravidlá, ktoré regulujú správanie podnikateľských subjektov v záujme zachovania a rozvoja ekonomického systému ako celku. Porušovanie etických pravidiel v podnikaní spôsobuje jednotlivým podnikateľom, ale aj ekonomike ako celku, veľké materiálne škody, a do spoločnosti vnáša pochybnosti o tom, že podnikateľ sa dá etickým spôsobom.

Vedci z Fakulty managementu Univerzity Komenského v Bratislave uskutočnili v roku 2019 veľký reprezentatívny empirický výskum, ktorý bol zameraný na zistenie stavu rozvoja etiky v slovenskom podnikateľskom prostredí. Vedecký tím sledoval dva ciele: po prvé, odhaliť, aké neetické praktiky sa vyskytujú v slovenskom podnikateľskom prostredí, a po druhé, zistiť, do akej miery firmy pôsobiace v slovenskom podnikateľskom prostredí aktívne aplikujú etiku do svojich organizácií. Výskumu sa zúčastnilo 1295 podnikateľských subjektov pôsobiacich na Slovensku. Reprezentatívny charakter výskumu sa vzťahoval na veľkosť podnikov a na región, z ktorého pochádzajú.

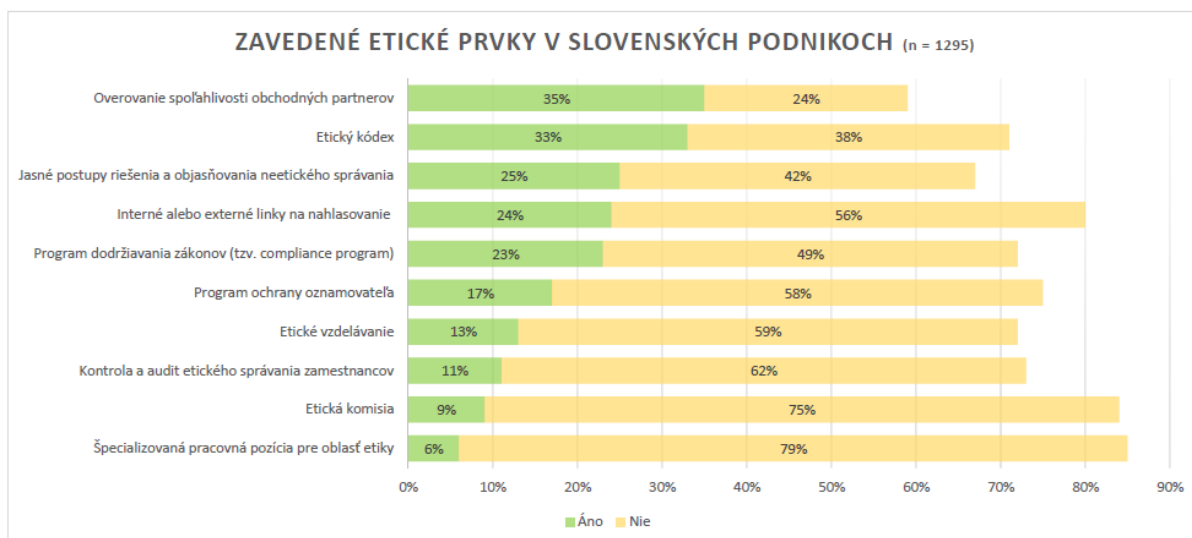
Výsledky výskumu priniesli niekoľko zaujímavých zistení nielen o stave etiky v slovenskom podnikateľskom prostredí, ale i v celej spoločnosti. Spomedzi 26 skúmaných neetických praktík, ktorým sú vystavení podnikatelia na Slovensku, sa na prvom mieste sa umiestnilo **neplatičstvo**. Celkove 72 % respondentov uviedlo, že sa stretli resp. skôr sa stretli s takýmto javom. Výsledky výskumu potvrdzujú dlhoročne komunikované sťažnosti hlavne malých a stredných podnikov na neplatenie faktúr za poskytnuté služby a a tovary, a na nedržovanie zmlúv medzi obchodnými partnermi (69 %). Ak je takýto stav sprevádzaný nízkou vymáhateľnosťou práva, ohrozuje podstatu ekonomického systému. Právna a ekonomická neistota vedú k chaosu a neprehľadnosti ekonomických vzťahov, resp. k hľadaniu vlastných východísk (často takisto neetických alebo nelegálnych) z tejto situácie. Osobitným problémom v slovenskom podnikateľskom prostredí je zanedbávanie legitímnych záujmov malých a stredných podnikateľov. Na Slovensku bolo v čase konania výskumu registrovaných 567 793 podnikateľských subjektov, z toho je 99,9 % malých a stredných podnikov. Pokiaľ 69 % respondentov uviedlo, že sa stretlo so zneužívaním postavenia veľkých podnikov voči malým, možno hovoriť o diskriminácii malých a stredných podnikov zo strany veľkých podnikov. Ako etický problém v podnikaní sa ukazuje rodinkárstvo, ktoré je v našej kultúre rozšíreným javom. Neetické praktiky pri získavaní štátnych zákaziek (56 %) sa umiestnili na 6. mieste. K aktuálnym neetickým konaniam v podnikaní v podnikateľskom prostredí rovnako patria aj problémy spojené s predajom výrobkov a služieb začínajúc zavádzajúcou reklamou (58 %), nekvalitným tovarom (52 %) a vyhýbaním sa prijatiu reklamácie (56 %). Prvú desiatku neetických praktík v podnikateľskom prostredí uzatvára zneužívanie kontaktov na politikov a úradníkov vo vlastnom ekonomickom záujme (49 %), t. j. korupčné praktiky.

Obrázok 1: Top 10 neetických praktík

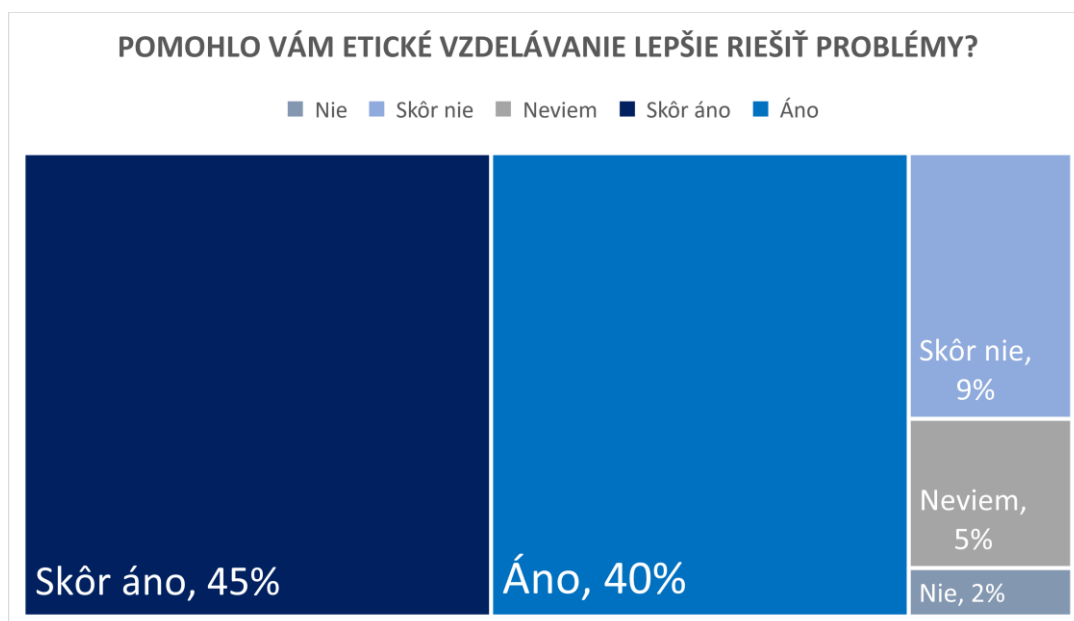

Ďalej vedci skúmali prítomnosť niektorých etických mechanizmov v organizačnej kultúre podnikov, bez ktorých sa etika v podniku nedá dlhodobo a systematicky rozvíjať. V celosvetovom meradle je najrozšírenejším prvkom rozvoja etiky v organizácii etický kódex. U nás sa umiestnil na druhom mieste: v našich podmienkach je najrozšírenejším etickým mechanizmom **overovanie spoľahlivosti obchodného partnera (35 %)**, a až na druhom mieste je etický kódex (33 %). Tento výsledok nie je prekvapujúci, pretože pokiaľ je v našej krajine rozšírené neplatičstvo a porušovanie dohôd, tak je pochopiteľné, že podnikateľské subjekty voči sebe pociťujú navzájom pomerne vysokú mieru nedôvery, preto tretina firiem si overuje svojich obchodných partnerov. S veľkým odstupom sa umiestnili etické mechanizmy, ktoré sú spojené s reakciou podniku na dodržiavanie etického kódexu: jasné postupy pri riešení a objasňovaní neetického konania (25 %) a interné linky na nahlasovanie neetických a nezákonných praktík (24 %). Compliance program, t. j. program dodržiavania zákonov má v našich podmienkach zavedených menej ako ¼ podnikov (23 %). Program ochrany oznamovateľov, t. j. whistleblowerov má len 17 % respondentov. K najalarmujúcejším zisteniam patrí fakt, že len 13 % zúčastnených firiem má zavedené etické vzdelávanie, t. j. firmy na Slovensku výrazne nedoceňujú etické vzdelávanie zamestnancov a manažérov a neprijímajú svoju zodpovednosť za kultiváciu etického myslenia a správania na pracoviskách. Pritom výsledky výskumu ukázali, že až 85 % tých, čo sa zúčastnili nejakej formy etického vzdelávania, tvrdili, že im toto vzdelávanie pomohlo pri odhaľovaní a riešení etických problémov na pracovisku. Na posledných miestach sa umiestnili také etické mechanizmy ako etická komisia (9 %) a špecializovaná pozícia pre oblasť etiky (6 %), čo neprekvapuje, pretože malé a stredné podniky, ktoré u nás dominujú, nemajú dostatok personálnych a finančných zdrojov na zavedenie týchto mechanizmov.

Obrázok 2: Zavedené etické prvky v slovenských podnikoch

Obrázok 3: Etické vzdelávanie pomáha respondentom lepšie riešiť problémy na pracovisku

Výskumný tím pri analýze odpovedí odhalil, že veľkosť firmy v našich podnikateľských podmienkach je významným faktorom, ktorý má vplyv na zavádzanie etických prvkov, t. j. čím väčšia firma tým väčší predpoklad, že aplikuje u seba daný etický mechanizmus. Vzniká otázka, ako pomôcť malým a stredným firmám s aplikáciou etiky? Podľa výskumného tímu je jednou z možností začleniť malé a stredné podnikateľské subjekty do profesijných asociácií. Výsledky výskumu totiž ukázali, že všetky malé a stredné podniky, ktoré boli členmi nejakej profesijnej asociácie, rozvíjali etiku vo firmách aktívnejšie než tie, ktoré neboli členmi žiadnej asociácie.

Bližšie informácie sú dostupné na: <https://www.fm.uniba.sk/veda-a-vyskum/vedecke-projekty-granty-a-spolupraca/narodne-projekty/apvv-16-0091/>

Kontaktná osoba: prof. PhDr. Anna Remišová, CSc., Fakulta managementu UK v Bratislave, Odbojárov 10, 820 05 Bratislava, anna.remisova@fm.uniba.sk